Заданні 1 этапу рэспубліканскай алімпіяды па вучэбных прадметах “Беларуская мова” і “Беларуская літаратура”
XI клас
2021/2022 навучальны год

Заданні	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Усяго
Балы											

Заданне 1. Устаўце прапушчаныя склады. Запішыце словы паслядоўна ў адпаведнасці з прыведзенымі значэннямі.

Максімальны бал – 5.

Сек’юры..., …фірамб, апла…раваць, бо…стайлінг, мілас…на, пра…ст, ва…н, біфш…кс, раф…нг, …бют.

Трыкатажная тканіна з начосам для ўцяплення вопраткі.	
Першае выступленне артыста на сцэне.	
Хвалебны лірычны верш.	
Ахвяраванне бедняку, жабраку.	
Кавалак абсмажанай ялавічыны.	
Спуск на плытах ці лодках па горных рэках.	
Ахова, служба бяспекі.	
Сістэма практыкаванняў для паляпшэння фігуры.	
Пляскаць у далоні ў знак прывітання ці адабрэння.	
Рашучае і катэгарычнае пярэчанне, заявы аб нязгодзе.	

Заданне 2. Арганізатары фестывалю беларускамоўнай рэкламы і камунікацыі AD.NAK! сцвярджаюць, што ўжыванне рэкламы па-беларуску пашырае мэтавую аўдыторыю рэкламадаўцы як мінімум на 25%. Дапамажыце вытворцам перакласці рэкламу тавараў і іх назвы на беларускую мову.

Максімальны бал – 11.

Сырок глазированный «Картошка» - в этом продукте объединились самые свежие продукты: натуральный творог, сливочное масло, шоколадная глазурь, которые делают вкус сырков таким неповторимым.	

Заданне 3. Замяніце словазлучэнні такімі сінанімічнымі канструкцыямі, якія адрозніваліся б ад папярэдніх сінтаксічнай сувяззю. Укажыце сінтаксічную сувязь кожнага словазлучэння.

Максімальны бал – 6.

Словазлучэнне	Сінтаксічная сувязь	Словазлучэнне	Сінтаксічная сувязь
фанарныя слупы			
сябар чалавека			
напружана дыхае			
цагляная эстрада			
працаваць з радасцю			

Заданне 4. Устанавіце і запішыце назвы страў і напояў.

Максімальны бал – 5.

1. Традыцыйная беларуская страва з каўбасы і мяса, гатунак падлівы для бліноў - ____.
2. Традыцыйная страва са смажаных яек - ________________________.
3. Страва, назва якой паходзіць ад слова “халодны”, складаееца з цыбулі, кропу, шчаўя, агуркоў, буракоў або бацвіння - ___________________.
4. Кісламалочны дыетычны прадукт, які ўяўляе сабой густое скіслае малако - ____________________________.
5. Народная назва квасу – традыцыйнага беларускага напою з бярозавага соку - ____.

Заданне 5. Запішыце назоўнікі ў прапанаваных склонавых формах.

Максімальны бал – 8.

1. Месны склон адзін. лік:	**2. Творны склон адзін.лік:**
задуха (парнасць, духата) -	засень -
залатар (майстар) -	шчопаць -
замок -	Наталля -
запечак -	Косця -
засаўка -	косць -
збан -	свякроў -
звадка -	жаль -
звяга -	мужчына -

Заданне 6. Устанавіце нумары з няправільнымі сцвярджэннямі. Утварыце ад гэтых нумароў парадкавыя лічэбнікі і запішыце ў форме творнага склону адзіночнага ліку.

Максімальны бал – 5.

Адказ: ____

1. Лічэбнік – часціна мовы, якая абазначае абстрактныя лікі, колькасць, сукупнасць ці парадак прадметаў пры лічэнні, колькасныя прыкметы прадметаў.

2. Паводле значэння і граматычнай структуры вылучаюцца колькасныя, зборныя, парадкавыя.

3. Лічэбнікі два, тры, чатыры маюць родавыя адрозненні.

4. Калі лічнік у дробавым лічэбніку выражаецца словамі *дзве, тры, чатыры,* то назоўнік ужываецца ў назоўным склоне.

5. Лічэбнікі *паўтара* ў спалучэнні з назоўнікамі мужчынскага і ніякага роду і *паўтары* з назоўнікамі жаночага роду ва ўсіх склонах маюць аднолькавую форму і захоўваюць родавыя адрозненні.

6. У сказе *Шэсць на шэсць – трыццаць шэсць* першыя два самастойныя словы – дзейнік, а лічэбнік *трыццаць шэсць* – выказнік.

7. У сказе *Калі памножыць шэсць на шэсць, то атрымаем трыццаць шэсць – шэсць на шэсць* – дапаўненне, а *трыццаць шэсць* – дзейнік.

8. У сказе *Калі памножыць шэсць на шэсць, то атрымаем трыццаць шэсць – шэсць на шэсць і трыццаць шэсць* – дапаўненні.

9. У сказе *На пашпарт патрабуецца фота пяць на шэсць* лічэбнік *пяць* з'яўляецца азначэннем, а лічэбнік *шэсць* – акалічнасцю.

10. Спалучэнне "4,2 метра" ў творным склоне трэба запісаць так: *чатырма цэлымі двума дзясятымі метрамі.*

Заданне 7. З прапанаваных ніжэй слоў, ужыўшы іх у патрэбнай форме, складзіце шэсць фразеалагізмаў з кампанентамі-прыназоўнікамі, прыведзенымі ў табліцы. Запішыце складзеныя фразеалагізмы ў правым слупку насупраць адпаведных ім значэнняў.

Максімальны бал – 6.

Словы-кампененты для складання фразеалагізмаў: біцца, бык, гарэць, заклад, зямля, індык, каза, мост, мяняць, нага, пажарны, парадак, паспець, проста, торг.

з	"адразу ж, раптоўна, зусім не падумаўшы (рабіць што-н.)"	
пад	"хто-н. у небяспечным, пагрозлівым становішчы"	
на	"дзейнічаць, рабіць неабдумана, неабачліва; выбіраць горшае"	
аб	"спрачацца з абавязкам заплаціць пройгрыш; закласціся ў спрэчцы"	
у	"даволі спешна, надзвычай хутка (рабіць, зрабіць што-н.)"	
з + на	"няма чаго спяшацца, не спяшайся"	

Заданне 8. Вызначце, якому стылю (афіцыйнаму, навуковаму, публіцыстычнаму, гутарковаму) уласцівы наступныя характарыстыкі.

Максімальны бал – 6.

Характарыстыка	Стыль
погляды аўтара выражаюць калегіяльныя погляды ўстановы	

нязмушаная неафіцыйная асабістая маўленчая камунікацыя	
фарміраванне грамадскай думкі	
паведамленне новых ведаў і доказ іх сапраўднасці	
натуральнасць паводзін у час камунікацыі	
упарадкаванне прававых адносін паміж людзьмі і дзяржавай	
адсутнасць прастамоўных і жаргонных слоў	
сацыяльная ацэначнасць матэрыялаў	
пераважна вусная форма	
аб’ектыўнасць, сістэмнасць, лагічная аргументацыя	
устанаўленне сацыяльна нарматыўных паводзін	
перавага апавядальных сказаў	

Заданне 9. Запішыце 1) назву вершаванага памеру кожнай страфы; 2) аўтара радкоў.

Максімальны бал – 4.

Вершаваныя радкі	Вершаваны памер	Аўтар
Спакойнага шчасця не зычу нікому: / Навошта грымотам маланка без грому.		
Ад родных ніў, ад роднай хаты / У панскі двор дзеля красы.		
Між алешын, кустоў, / Дзе пяе салавей, / І шуміць, і грыміць / Срэбразвонны ручэй.		
Вобразы мілыя роднага краю, / Смутак і радасць мая!		

Заданне 10. Запішыце прапушчаныя тэрміны.

Максімальны бал – 5.

1. Невялікая камічная сцэнка, якая разыгралася паміж актамі асноўнага дзеяння спектакля.	
2. Урачысты, узнёслы верш, хвалебная песня ў гонар важнай падзеі, з’явы, асобы.	
3. Апісанне прыроды ў літаратурным творы.	
4. Невялікі лірычны верш напеўнага характару пра каханне.	
5. Верш з 14 радкоў, напісаных ямбам.	